

Recensie verschenen in *Tijdschrift voor Filosofie* 76 (2014): 621-23.

Henk-Jan HOEKJEN, *FilosoWIE? Grote denkers voor kleine deugnieten*. Epe, Gelderland Vakbladen Uitgeverij, 2011, 111 p., 16 x 16, € 11,95.

Terwijl de meeste boeken binnen het domein van ‘filosofie met kinderen’ thematisch zijn opgebouwd en weinig verwijzen naar de geschiedenis van de filosofie, stelt historicus en journalist Henk-Jan Hoekjen in *FilosoWIE? Grote denkers voor kleine deugnieten* chronologisch de gedachten van enkele bekende filosofen voor, van Thales tot Sartre (met Jezus als enige verrassende keuze). Na een inleiding over de betekenis van het woord filosofie, bespreekt hij elke denker beknopt (op ca. drie à vier kleine pagina’s) en vaak op een humoristische wijze. Meestal begint de voorstelling van een denker met enkele gegevens over het leven van de besproken denker of over de tijd waarin hij leefde of over zijn verhouding tot andere filosofen. Daarna wordt een belangrijke gedachte van die denker eenvoudig uitgelegd, soms met een verwijzing naar de ideeën van denkers die ervoor al aan bod kwamen. Elke deeltje eindigt met twee algemene vragen waarop de kinderen zelf een antwoord kunnen zoeken (vb. Moet je altijd aardig zijn tegen elkaar? Vind jij de wereld mooi?). De illustraties, van de hand van Frans Hasselaar, stellen de besproken filosoof op een grappige manier voor die aansluit bij wat in het hoofdstukje verteld is.

Het boekje is geschikt om voor te lezen aan kinderen van zes tot elf jaar. De teksten zijn in een vlotte, kindvriendelijke en levendige taal geschreven. Je hoort de filosofen als het ware denken en met elkaar in dialoog treden. De posities van de denkers worden zo uitgelegd dat ze voor de kinderen goed te begrijpen en aantrekkelijk zijn. Wel is het zo dat door de eenvoud tegengestelde posities soms wat karikaturaal voorgesteld worden of dat de pointe van een gedachte enigszins verloren gaat. Soms is hier verheldering door een volwassene aangewezen, wat veronderstelt dat de voorlezer enige kennis van de geschiedenis van de filosofie heeft en wat impliceert dat het misschien minder aangewezen is om kinderen het boekje zelfstandig te laten lezen. Een voorbeeld:

‘Stel dat je een knikker tegen een andere knikker gooit’, zei Hume. ‘Dan zeggen grote mensen altijd dat de ene knikker door de andere wordt weggetikt. Misschien is dat helemaal niet zo, maar denken mensen dat alleen omdat het altijd zo gaat. Maar het kan toch best zo zijn dat het de volgende keer niet gebeurt? Misschien verandert de knikker dan wel in een grote draak of in een ander griezelig wezen! (p. 65).

Door te verwijzen naar een knikker die in een draak zou kunnen veranderen, begrijpen de kinderen niet dat hier het toeschrijven van ‘causaliteit’ (de beweging van de ene knikker is de oorzaak van de beweging van de andere knikker) wordt geproblematiseerd.

Zoals andere boeken ‘filosoferen met kinderen’, zet dit boekje de luisteraars aan om zelf na te denken. Dat ze hierbij vertrekken van de voorstelling van de ideeën van grote filosofen, maakt dat ze zich bewust worden van de geschiedenis van gedachten en de namen van filosofen leren (her)kennen. Bij mijn kinderen werd het boekje op enthousiasme onthaald; Rousseau heeft er alvast enkele aanhangers bij:

Rousseau dacht ook veel na over kinderen. ‘Als we willen dat het leuker wordt in de wereld, dan moeten we de kinderen misschien een beetje anders gaan opvoeden’, zei hij. ‘Volgens mij moeten we hen gewoon zelf laten beslissen wat ze allemaal willen. Want kinderen zijn volgens mij veel verstandiger dan grote mensen denken.’ Hij vond dus eigenlijk dat je kinderen moet losmaken van de ketting die gemaakt is van alle regeltjes. (pp. 61-62).

FilosoWIE verdient zeker een plaats in de boekenkast die als basis dient om in de klas of thuis met kinderen te filosoferen.

Griet GALLE